

A Mindszenty-zarándoklat szentmiséje
Esztergomi bazilika – 2022. május 7.
Francesco Moraglia velencei pátriárka szentbeszéde

Eminenciás Bíboros Úr,

kedves Püspök- és Paptestvérek,

kedves testvérek, akik szerte Magyarországról érkeztek a Mindszenty-zarándoklatra!

Nagyon örülök, hogy itt lehetek ma veletek és szívből köszönöm a kedves meghívást Őminenciája Erdő Péter bíboros úrnak, az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye metropolita érsekének, Magyarország primásának.

Újra egyesít bennünket most az ünnevelt Eucharisztia, amely keresztényként teljesen meghatároz bennünket. Az Eucharisztia „magában foglalja” az egész evangéliumot: hiszen ott van benne Jézus – a Feltámadott, az Élő –, aki legyőzi a halált és nekünk ajándékozza az életet.

Az Eucharisztia Jézus szeretete az Atya és az emberek iránt; ez az a szeretet, amelyet az emberiség öröktől fogva óhajtott, keresett és sosem váltott valóra; a szeretet, amely legyőz minden emberi rosszat, a bűnt is.

A mai szentmise bevonulási éneke így szól: „Benne temetkeztetek el a keresztségben, és benne támadatok fel, annak az Istennek az erejébe vetett hit által, aki Őt a halálból feltámasztotta. Alleluja.” (Kol 2,12)

Kijelenthetjük, hogy a felejthetetlen Tiszteletreméltó Mindszenty József bíboros – aki miatt ma ide, Esztergomba zárandokoltunk – egész élete ennek a páli szakasznak a magyarázata, egzegézise volt. Ezekben a szavakban megtaláljuk az összegzését és a zsinórmértékét ennek a jelentős személyiségnek: keresztényként és megkereszteltként, papként és püspökként, Magyarország primásaként.

„Eltemetve” és „feltámadva” Krisztussal: Vele és Őt követve a keresztény legyőzve is győz, mert itt arról a győzelemről van szó, amely maradandó, nem arról, amelyről az újságok vagy a kirakatok és a politika „nagyvilági” krónikái szólnak.

Az Apostolok Cselekedeteinek részlete az első keresztény közösség olyan életképeit közvetíti számunkra, amelyek arról tanúskodnak, hogyan gyógyít és ment meg minket a keresztségi hit – „eltemetve” és „feltámadva” Krisztusban; és hogyan terjed, személyről személyre átsugározva, a megtértek és az új hívek között.

Éppen most hallottuk az evangéliumot, ami számunkra valóban „életet adó tanítás”, amelyről nem szabad lemondanunk. Sokan követik Jézust – írja János evangélista –, legalábbis addig, amíg kenyeret ad nekik (ld. János evangéliumának teljes 6. fejezetét), de amikor Jézus a beszédében követelményeket is támaszt, sokan elhagyják őt. Amikor azt kéri tőlük, hogy kockáztassanak, sokan elmaradnak mellőle, mert gyengék vagy hiányos a hitük, ami egy személyes kapcsolatot jelent Jézus Krisztussal és nem külső formákhoz és szokásokhoz való ragaszkodást, bármily tiszteletreméltóak is legyenek ezek a hagyományok.

Mi azonban Péterrel együtt és Mindszenty bíboros életpéldájának fényében meg akarjuk vallani hitünket és meg akarjuk újítani a Jézushoz fűződő kötelékünket: „Uram, kihez mennénk? Tiéd az örök életet adó tanítás. Mi hittünk és tudjuk, hogy te vagy az Isten Szentje.” (Jn 6,69)

Néhány nappal ezelőtt, éppen ebben a húsvéti időben hallottuk az evangéliumnak azt a versét, amelyet az Egyház kezdetének tekinthetünk. Az evangélium a feltámadt Jézus a rettegő és az utolsó vacsora termébe zárkózott tanítványokhoz így szól: „Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.” (Jn 20,21)

Azon a húsvéton jött el az Egyház ideje, melyben a megkereszteltek meghívást kaptak arra, hogy életükkel – a hit, a szeretet, és a remény által – fejezzék ki, hogy Jézus az Úr.

A mi korunk a keresztény tanúságtétel kora, amely éppen a keresztségből táplálkozik és néhány számára a legmagasabb szintű formát, a vértanúságot ölti magára: akik az evangéliumért és megvallott hitükért bátran és állhatatosan elviselt üldöztetésekkel, súlyos megaláztatásokkal és szenvedésekkel, személyükben vállalnak áldozatot a történelem nehézségei és viharai közepette.

Most Mindszenty bíboros példáját és tanúságtételét akarjuk szemlélni. Engedjük, hogy megszólítson minket az ő élete, története, és mindenekelőtt az ő hite.

„Akarok jó Pásztor lenni, aki, ha kell, életét adja juhaiért, Egyházáért, hazájáért” – mondta 1945. október 7-én, itt, Esztergomban, amikor megkezdte szolgálatát. Székfoglalása a háború erőszakkal, nyomorúsággal és rombolással terhes idején történt.

Harminc évvel korábban – az első rettenetes világháború tobzódása idején – szentelték pappá a fiatal Józsefet.

A bíboros életét kezdettől átszötte a keresztény hit és a szeretet szülőföldje és népe iránt. Ezt tanúsítja 1942-es névváltoztatása is, mely elszakíthatatlanul összeköti őt dunántúli szülőfalujával, (Csehi)Mindszentsel.

Életrajzából kiderül, hogy mélyen vallásos családban született, ahol napnyugtakor szülők és gyerekek mind összegyűltek, hogy együtt imádkozzák a rózsafüzért; az édesapa földműves volt és szőlősgazda, aki elkötelezetten részt vett a falu közéletében. Különösen meghatározó volt az édesanya nevelői szerepe.

„Meleg otthon volt az én szülői házam, az imának és az erényes életnek melegágya. És ennek a csendes otthonnak tiszta lelkét és fényét édesanyánk sugározta ránk páratlan anyai szeretetéből. Eszes, csendes, finom asszony volt...Édesanyám tanított meg ministrálni más fiúkkal együtt...” (*Emlékirataim*, 2002, 13–15.)

Mindszenty bíboros egész életével személyessé és gyümölcsözővé tette a keresztség ajándékát. Hűségesen megvalósította azt élete minden napján a bátorság, a becsület, az Isten és a népe iránti feltétlen szeretet által. A személye elleni támadások, az üldöztetés, a hosszú és megalázó börtönévek, a kényszerlakhelyek sem tudták őt elnémítani és eltávolítani az igazságtól és a szeretettől.

A keresztség szertartása és szentségi lényege – (ne felejtjük el, hogy) a miénk is (!) – lemondásokból és ígéretekkel áll. Ilyen kell legyen az életünk is, melyben minden nap arra vagyunk hivatva, hogy nemet mondjunk a bűnre, a kísértésekre és a Sátán műveire (aki minden bűn szerzője), és kimondjuk az igenünket, megerősítve és tanúságot téve a szentháromságos Istenbe (Atya, Fiú és Szentlélek) vetett hitünkről és az Egyházhhoz való tartozásunkról.

Emberileg nézve Mindszenty számtalan vereséget szenvedett, a végén mégis győzedelmeskedett minden hazugság, minden testi és lelki erőszak, és a különféle emberi alkudozások fölött, amelyeknek a szenvedő alanyává tették. Többször kijelentette azt is, hogy szilárd ellenállása üldözőivel szemben magában hordozta a nekik történt megbocsátást is. Nem aggódott a kívülről jövő fenyegetések miatt, mindig tudott a belső, hitből fakadó emberi, közösségi (kulturális) és lelki erejéből meríteni. Így tudott szabad és hűséges maradni hivatásához és küldetéséhez, és növekedni benne emberként, keresztényként és lekipásztorként, és így tudta folytatni az evangélium hirdetését.

Állandóan hivatkozott Szűz Máriára, elsősorban a magyar nép igazi és mély identitásával kapcsolatban. Az 1947–1948-as Mária-év során egy alkalommal ezzel a buzdítással fordult a hívekhez: „Mária-nap – katolikus megerősödés(ünk forrása). Maradjatok katolikusok és magyarok... Magyarok legyetek, Szent István és a Nagyasszony népe!” (1947. augusztus 17., Csongrád) Olyan lelkesítő ez a felszólítás: hadd forduljak ma én is ezzel tihozzátok.

Nagy figyelmet fordított a fiatalok erkölcsi és hitéletére, ezért bátorította a papságot és az egyházi közösségeket, hogy szervezzenek zarándoklatokat a Mária-kegyhelyekre. Egy ilyen zarándoklat alkalmával, szintén a Mária-évben, így beszélt: „Én az emberi méltóságot az Istentől sohasem félttem. Inkább félttem az embert magától az embertől...” (1947. szeptember 14., Máriaremete) Világos és rendkívül időszerű szavak, különösen napjainkban.

Magyar primási méltóságát a néppel való állandó azonosulásban élte meg, amelyhez küldetett, és amelyhez rendkívül erősen kötődött. Személyes élettörténete híven tükrözi és összefoglalja a sztálinista gyökerű elnyomás alatt hosszú ideig szenvedett nemes magyar nép és Európa ezen részének viszontagságait, drámáját és kálváriáját.

Evangéliumi értelemben szabad emberként nagy védelmezője volt a szabadságnak, különösen a lelkiismereti és vallásszabadságnak azokban az években, amelyek a magyar katolicizmus keresztútját készítették elő a katolikus iskolák államosításával; az egyre korlátozottabb, majd fokozatosan ellehetetlenülő vallásos neveléssel; a szerzetesrendek feloszlásával, valamint az élet és a világ materialista felfogását kialakító folyamatokkal. Ő ezalatt mindvégig szót emelt ezeknek az alapvető szabadságjogoknak a hiánya miatt.

Mennyire a szívünkön kell viselnünk a szabadságot, és mennyire fontos ez! – mondom ezt most elsősorban a jelenlevő fiataloknak. Tudjunk igent és nemet mondani, hűen Jézus evangéliumához és keresztségünkhöz, hiteles tanúságtevőként, vagy akár vértanúként!

Ugyanilyen fontos védelmezni és előmozdítani a társadalom nevelési szabadságát. A katolikus gondolkodás elismeri az államot és szerepét a nevelés terén, de mindenekelőtt a szubszidiaritás elvét hangsúlyozza, amely szerint a nevelés jogának és kötelezettségének letéteményese a család, melyet az államnak támogatnia kell ebben a feladatában oly módon is, hogy tényleges választási szabadságot biztosítson számára. Nagyobb nevelési szabadságot kérni és követelni sohasem vallási kérdés, hanem a sokszínűségért, a társadalom javáért, a civil társadalomért – az egészséges laicitásért – folytatott küzdelem.

Szeretném felidézni azt is, hogy 1971-ben, a püspöki szinódus megnyitásakor Szent VI. Pál pápa meghívta őt, hogy vele együtt mutassa be a szentmisét és „[az Apostoli Szentszék és a magyar egyház közötti ezeréves egység] dicső jelképének” nevezte a bíborost: „Példaképe ő a hitben gyökerező, megingathatatlan erősségnek és az egyház iránti önzetlen odaadásnak, amit előbb fáradhatatlan munkásságával és örökös szeretetével, majd imáival és hosszú szenvedéseivel mutatott meg.”

Nagyon meghatott, amikor Mindszenty bíboros emlékirataiban elolvastam a Rómában töltött heteinek néhány epizódját: „A Szent Pál-bazilikában mellém állt egy pap, megragadta és megcsókolta a kezemet, megköszönte az Egyházzért felajánlott szenvedéseimet, s csak legvégül mondta: Siri bíboros vagyok. (Siri bíboros hosszú ideig az érsekem volt Genovában, engem ő szentelt pappá.) Emlékezetesek voltak találkozásaim más bíborosokkal is... Mélyszégyen tisztelettel miséztem a Szent Péter-bazilikában a nagy pápának, XII. Piusznak sírjánál.” (*Emlékirataim*, 2002, 503.)

Nyolcvan esztendővel a vállán, mégis erővel telve és emelt fővel (és végre szabadon) számtalan utat tett a világ különböző részeire, hogy folytassa azt, amit „a lelkekért való küldetésének” nevezett – „keresni, vigasztalni és erősíteni őket” – hogy életben tartsa a reményt, különösen a menekült, hazájuktól távol került magyarok között. Beszélni mindenki előtt Jézus Krisztusról, vagyis az Igazságról és a Szeretetről, melyek betöltötték és állandóan erősítették hitét és egész életét.

Péter apostolnak az evangéliumban imént elhangzott szavaival, az összes apostolokkal, a magyar és a világegyház szentjeivel, különösen Szent István királlyal együtt, Mindszenty bíboros életszentségének ragyogó példájából erőt merítve mi is – esztergomi zarándokok – bátran meg akarjuk vallani: „Uram, kihez mennénk? Tiéd az örök életet adó tanítás. Mi hittünk és tudjuk, hogy te vagy az Isten Szentje.” (Jn 6,69)

Szűz Mária, Magyarok Nagyasszonya, Isten Anyja, a mi (égi) édesanyánk erősítse és tegye gyümölcsözővé minden nap keresztségünk kegyelmét. És esdje ki az Úrnál a világ számára a béke, az igazságosság, a megbocsátás és a kiengesztelődés ajándékát.

Ámen.